

Důchodová reforma 2023

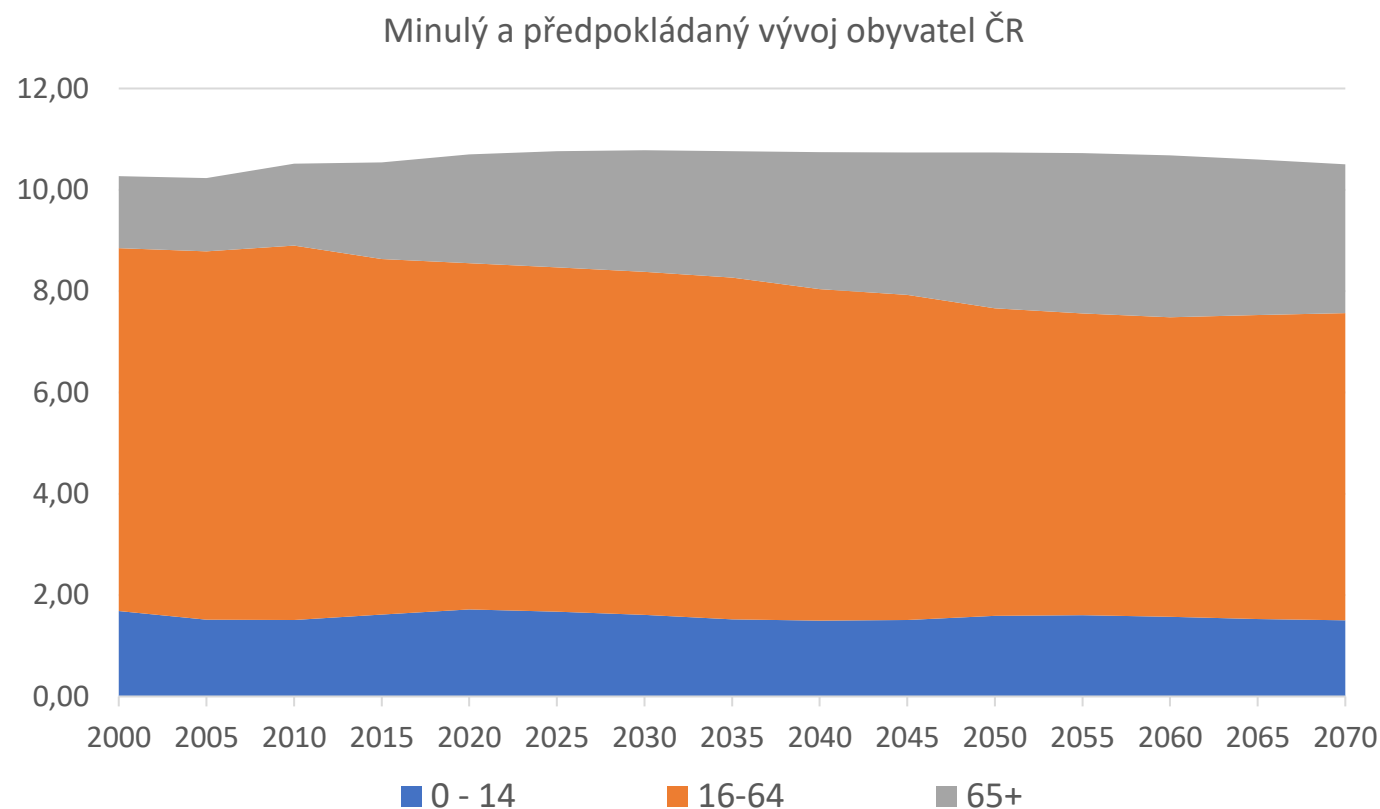
Ministerstvo práce a sociálních věcí

Tomáš Machanec

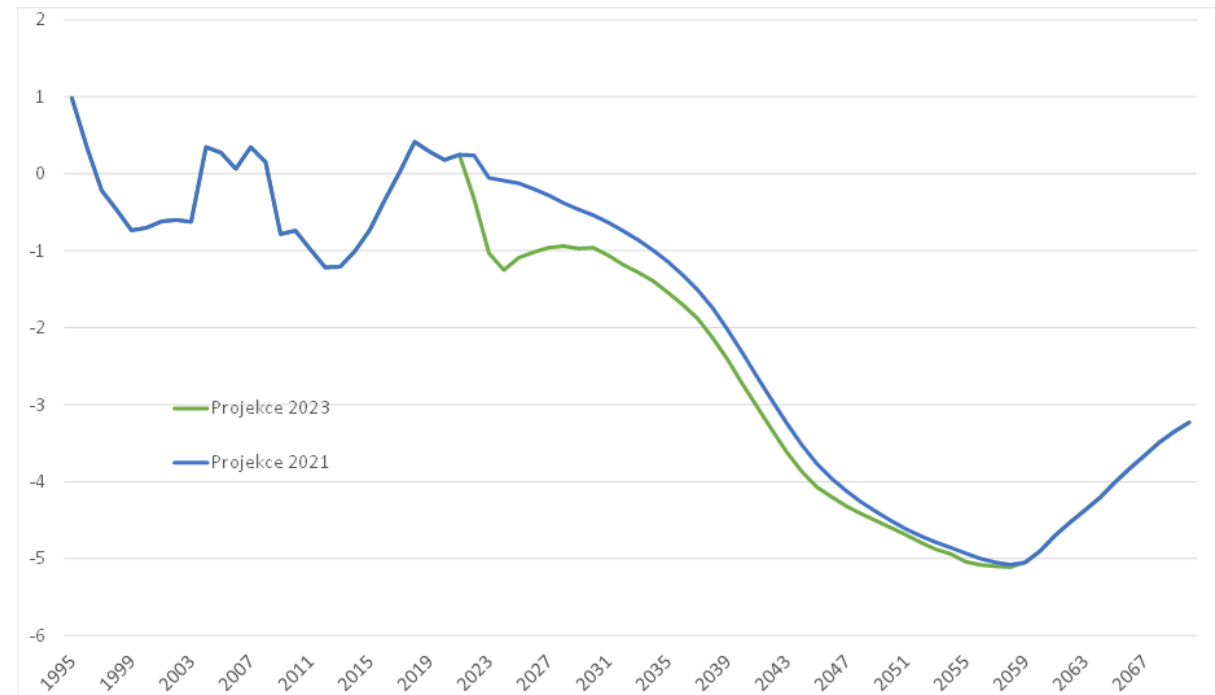
ČR čelí dopadům stárnutí populace

	2000	2020	2050	2070
0 - 14	1,7	1,7	1,6	1,5
16-64	7,2	6,8	6,1	6,1
65+	1,4	2,1	3,1	2,9
Celkem	10,3	10,7	10,7	10,5
(16-64)/65+	5,04			2,06

Výchozí graf ukazuje vývoj minulých 20 let a předpokládanou bilanci při současné právní úpravě:

- ❑ Do roku 2030 zvyšování důchodového věku kompenzuje prodlužování doby dožití
- ❑ V roce 2023 dojde skokově ke zhoršení bilance cca o 1 % HDP, protože valorizace o více než 10 % předstihly růst pojistného
- ❑ V horizontu 10 let systematické zhoršování
 - ❑ Ukončování prodlužování důchodového věku
 - ❑ nástup silných generací do důchodu
- ❑ Po roce 2050 bude beze změn deficit až k 5 % HDP

Hlavní 4+1 cíle reformy

- Snížení negativního salda 1. pilíře ve střednědobém a dlouhodobém horizontu
- Snížení negativního salda 1. pilíře v krátkodobém horizontu
- Posílení rodinné solidarity v 1. pilíři
- Posílení sociální situace vybraných skupin důchodců

- +1 Posílení individuální odpovědnosti občanů za své zabezpečení
 - Zvýšení motivace pro vytváření soukromých úspor

Opatření by měla by posílit individuální odpovědnost za zabezpečení ve stáří. Jsou v gesci MF, proto nejsou součástí materiálu předkládaného MPSV.

Dopady jednotlivých opatření do bilance v krátkém, středním a dlouhém období

MPSV	Dopady (v % HDP)		
	Krátkodobé	Střednědobé	Dlouhodobé
Úprava důchodového věku po roce 2030	0	1	1,5
Zpomalení nárůstu nových důchodů po roce 2025	0	0,9	1
Omezení a snížení předčasných důchodů	0,01	0,2	0,25
Nižší podíl růstu reálných mezd ve valorizaci	0	0,2	0,3
Úpravy v pojištění OSVČ	0,15	0,1	0
Sdílení vyměřovacích základů a náhradních dob manželů	0	0	0
Ocenění doby péče fiktivním vyměřovacím základem	-0,01	-0,1	-0,15
Snížení věkové podmínky pro odložený důchod	-0,004	-0,004	-0,004
Rozšíření okruhu náročných profesí	0,1	0	-0,07
Prodloužení období pro obnovu vdovského důchodu na 5 let	-0,01	-0,01	-0,01
Zvýšení procentní výměry na 10 % průměrné mzdy	-0,01	-0,01	-0,01

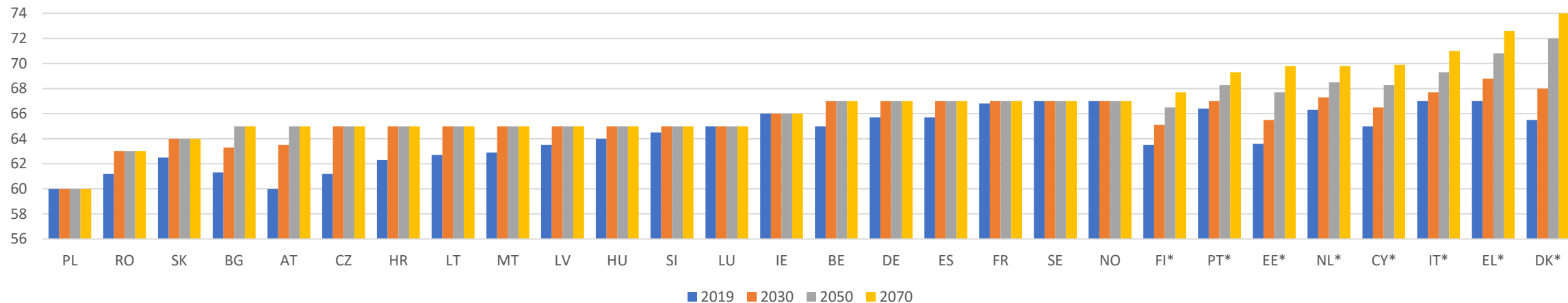
Kalendářní rok	2030	2039	2047	2057
Rok narození	1973	1980	1989	1997
Důchodový věk	65	66	67	68

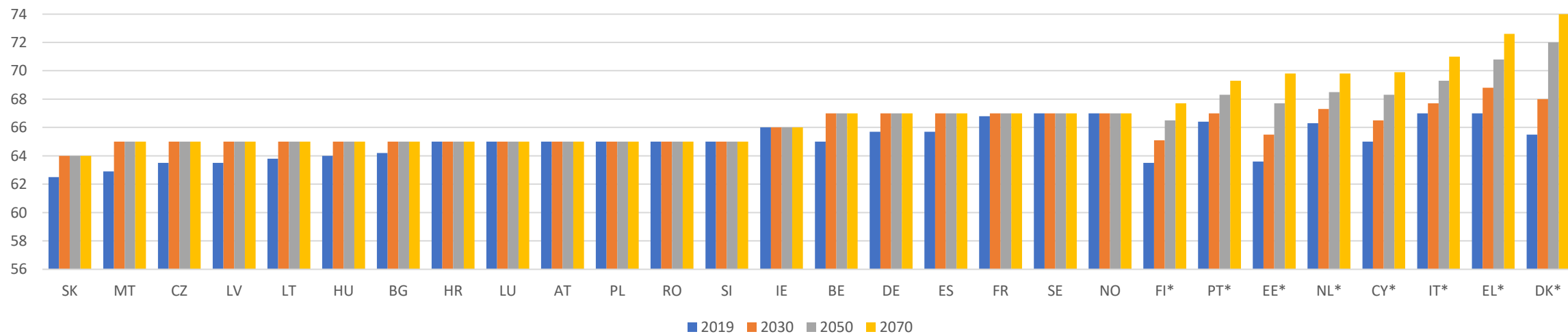
Úprava důchodového věku – mechanismus zvyšování

- Navrhuje se do zákona zakotvit automatický mechanismus zvyšování důchodového věku, pokud bude docházet k prodlužování doby dožití.
 - Každoročně bude z hodnot o době dožití ČSÚ vyhodnocena změna doby dožití generace osob ve věku 50 let (cca 15 let před dosažením důchodového věku), podobný mechanismus jako v Holandsku nebo Dánsku.
 - Při prodloužení doby dožití se zvýší pro tento ročník narození důchodový věk podle délky prodloužení doby dožití. Cílem je, aby se doba výplaty důchodu se v budoucnu nezkracovala ani neprodužovala.
 - Maximální zvýšení důchodového věku bude o 2 měsíce pro jeden rok narození. Nebude stanoven cílový důchodový věk
 - Pokud se nebude prodlužovat doba dožití, nebude se pro danou generaci důchodový věk zvyšovat
 - Stávající úprava zvyšování důchodového věku do 65 let nebude měněna.

Srovnání vývoje důchodového věku pro ženy v zemích EU (při stávajícím nastavení ČR)

Srovnání vývoje důchodového věku pro muže v zemích EU (při stávajícím nastavení ČR)

Zvýhodněný odchod do důchodu – podle doby pojištění

- Navrhuje se zvýhodnit velmi dlouhou dobu pojištění
- Podmínkou bude dosažení pojištění doby 45 let
- Započítána bude výdělečná činnost a vybrané náhradní doby
 - Doba péče o dítě do 4 let věku
 - Doba péče o závislé osoby stupeň I do 10 let
 - Doba péče o závislé osoby ve stupni II, III a IV bez omezení
 - Výkon ZVS
- Při splnění podmínky bude zmírněno krácení předčasného důchodu na polovinu

Zvýhodnění předčasného důchodu při době pojištění 45 let

Počet období krácení	Výše krácení v Kč	
	Při 1,5 %	Při 0,75
4	1 420	710
8	2 839	1 420
13	4 614	2 307

Doba pojištění	Výše nekráceného důchodu v Kč
30	14 686
35	16 461
40	18 235
45	20 009
50	21 784

- V roce 1993 bylo ekonomicky aktivních 36 % všech mladých lidí ve věku 15-19 let, dnes je to šestkrát méně.
- Ze skupiny 20-24 let bylo ekonomicky aktivních 70 %, dnes je to téměř o třetinu méně.

Úprava parametrů nových důchodů po roce 2025

- Od roku 2026 do mechanismu výpočtu nového důchodu promítat
 - mírné snižování zápočtu příjmu do 1. redukční hranice
 - Mírné snižování zápočtu za 1 rok pojištění
- Změny MPSV navrhuje realizovat od roku 2026 do roku 2035
- Odpovídá zpomalení meziročního nárůstu nově vyplácených důchodů cca o 150 - 200 Kč.
- Cílový dopad do výdajů na důchody - cca 1 % HDP
- Postupný náběh, plný efekt za cca 20 – 25 let po ukončení období změn parametrů.

Shrnutí dohodnutých úprav valorizace

- Podíl na růstu reálných mezd bude snížen z 50 % na 1/3
- Bude zrušena valorizace v mimořádném termínu a nahrazena mimořádným příspěvkem
- Pro valorizaci bude využíván jen index IŽND
- Při překročení IŽND o 5 % bude vyplácen dočasný mimořádný příspěvek od července do prosince daného roku
 - Polovina příspěvku fixní částkou
 - Polovina příspěvku podle výše procentní výměry

Větší krácení a omezení valorizací předčasných důchodů

- Bude omezeno předčasné čerpání důchodu na 3 roky před dosažením důchodového věku
- Koeficienty krácení budou jednotně upraveny na 1,5 % výpočtového základu za každých 90 dnů předčasnosti - dopad na průměrný přiznaný předčasný důchod cca 900 Kč.
- Nebudou prováděny valorizace procentní výměry do dosažení důchodového věku
- Podmínka pojištěné doby 40 let pro předčasný důchod

Omezení kumulace DPP

- Objem mezd DPP bez odvodu pojistného cca 54 mld. Kč v roce 2021 (ČSÚ), dynamický růst v objemu i počtu hodin
- Ušlé výnosy pojistného 15 mld. Kč, cíl zastavit růst objemu mezd bez odvodu pojistného

Navrhované principy

- Úprava současného limitu pro DPP u jednoho zaměstnavatele na 25 % průměrné mzdy
- Zavedení limitu na kumulaci dohod zaměstnance u více zaměstnavatelů na úrovni 40 % průměrné mzdy – evidence všech DPP u ČSSZ
- Zavedení doměření pojistného při překročení limitu zaměstnanci i za zaměstnavatele
- Flexibilita DPP nebude omezována, pouze nutné transpoziční změny

Bude začleněno do úsporného balíčku zastřešeného MF ČR

Úpravy v pojištění OSVČ

Opatření 1

- Postupné zvýšení minimálního VZ z 25 % průměrné mzdy na 40 % průměrné mzdy.
 - Efektivní k eliminaci velmi nízkých důchodů
- Navýšení důchodu při celoživotním placení minima cca o 4 tisíce Kč

Opatření 2

- Zvýšení VZ pro pojistné z 50 % na 55 % daňového základu

Bude zachován snížený minimální VZ 25 % průměrné mzdy v prvních 3 letech podnikání

Bude začleněno do úsporného balíčku zastřešeného MF ČR

Rozšíření okruhu osob v náročných profesích

- Rozšířit okruh osob významněji objektivním kritériem - výkonem prací zařazených do kategorie 3 a 4 podle zákona o ochraně veřejného zdraví pro ta rizika, jejichž dopad nelze vyloučit ochrannými pomůckami
- Podle aktuálních informací MZd je evidováno pro všechna rizika řádově 500 tisíc prací kategorie 3 nebo 4
- Zvážit rozsah bonifikace dle doporučení NERV
 - Za 20 let snížení důchodového věku nikoli o 2,5 roku, ale o 1 až 1,5 roku, maximální snížení o 2 – 2,5 roku
 - Zohlednit maximálně 10 let do minulosti
 - Vyloučit souběh výdělečné činnosti a důchodu do standardního důchodového věku
- Zúžení okruhu na vybraná rizika a úprava bonifikace by umožnilo snížit zátěž zaměstnavatelů – v MS kraji někteří až 70 % podíl v kategorii 3

Sdílení vyměřovacích základů manželů

- Dobrovolné sdílení vyměřovacích základů a náhradních dob za dobu trvání manželství
- Maximální potenciál je přerozdělení částky 4, - 4,5 mld. Kč ročně mezi manželi při plošném využití
- Maximální efekt bude dosažen za 25 a více let,
- Skutečný dopad lze očekávat výrazně nižší z důvodu dobrovolnosti
- Dopad do státního rozpočtu bude zanedbatelný (maximálně stovky mil Kč ročně), o co se zvýší důchod jednoho z partnerů, o to se zpravidla sníží důchod druhého a obráceně).

Vedlejším efektem je mírné zlepšení sociální situace manželů s nižšími příjmy po rozvodu manželství (o stovky Kč měsíčně).

Ocenění výchovy dětí – Fiktivní vyměřovací základ

- Péče o dítě do 4 let je vyloučenou dobou, tzn. je oceněna průměrným individuálním příjmem pečující osoby
- Při výdělečné činnosti je volba vyloučená doba, nebo dosažený příjem
- Z důvodu nižších výdělků žen než mužů přispívají doby péče zpravidla k podprůměrnému důchodu žen

Návrh opatření

- Nahradit ocenění doby péče o děti Fiktivním vyměřovacím základem (FVZ)
- K FVZ lze přičítat skutečné příjmy – ocenění dřívějšího návratu do práce
- Při FVZ ve výši průměrné mzdy by se průměrné zvýšení důchodu mohlo pohybovat okolo 500 Kč

Zvýšení garantované výše důchodu

- Základní výměra beze změn - zachovat na 10 % průměrné mzdy
- Zvýšit minimální procentní výměru pro starobní důchod a invalidní důchod 3. stupně ze 770 Kč na 10 % průměrné mzdy; za podmínky doby pojištění u starobního důchodu minimálně 35 let
- Opatření navýší důchody u cca 0,2 % důchodců s nejnižšími důchody. Jejich důchod bude 20 % průměrné mzdy, což odpovídá aktuálně 8 tis. Kč.
- Ostatní důchody zůstanou beze změny.

Snížení věku pro alternativní podmínku nároku na starobní důchod

- Záměr navrhuje MPSV realizovat od roku 2025.
- Alternativní podmínka je 20 let doby pojištění nebo 15 let doby pojištění výdělečné činnosti
- Věková hranice pro odložený důchod bude snížena na na důchodový věk + 2 roky

Úpravy vdovských důchodů

- Prodloužení období pro obnovu nároku na vdovský důchod opět na 5 let (platná úprava do konce roku 2009) po skončení předchozí výplaty.
- Dopady opatření předpokládá MPSV v navýšení výdajů o 0,7 mld. Kč ročně.

Změna motivace pro pracující důchodce

- Ukončení mechanismu trvalého zvýšení starobního důchodu za 360 dnů výdělečné činnosti
- Aktuální bonifikace v průměru trvalé zvýšení důchodu o 80 Kč, bez ohledu na výši výdělku
- Nahrazení slevou na pojistném pro zaměstnance a OSVČ ve výši 6,5 %
- Bonifikace bude jednorázová, z každých 10 000 Kč příjmu 650 Kč Kč za měsíc výdělečné činnosti
- Dopad na SR cca – 4 mld. Kč, po 15 letech přínosy vyváží ušlé pojistné